

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Davida Hipšra a soudců Tomáše Foltase a Lenky Krupíčkové v právní věci žalobkyně: **JUDr. P. M.**, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 1/376, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 11. 2021, č. j. 54 Ad 2/2021-23,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 17. 12. 2020, č. j. MPSV-2020/238630-913 (dále též „napadené rozhodnutí“), žalovaný zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce ČR, krajská pobočka v Českých Budějovicích (dále též „úřad práce“) ze dne 21. 10. 2020, č. j. 86854/20/PT (dále též „prvostupňové rozhodnutí“), kterým byla žalobkyni podle § 30 odst. 1 a v návaznosti na § 49 a § 52 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře (dále též „zákon o státní sociální podpoře“) odejmuta dávka státní sociální podpory – rodičovský příspěvek, a to ode dne 1. 10. 2020, protože nárok na dávku zanikl ke dni 16. 9. 2020.

II.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Českých Budějovicích, který ji shora označeným rozsudkem zamítl.

[3] Krajský soud pro existenci nároku na rodičovský příspěvek konstatoval nezbytnost věku do 4 let u nejmladšího dítěte. Tento závěr opřel jak o doslovné znění § 30 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře, tak o judikaturu Nejvyššího správního soudu. Žalobkyně nesouhlasila se závěrem správních orgánů, že dovršením věku 4 let dítěte nárok zaniká i tehdy, pokud není částka rodičovského příspěvku zcela vyčerpána. Při změně právní úpravy došlo ke zvýšení rodičovského příspěvku, ne všichni čerpající však dosáhnou na celou tuto zvýšenou částku. Nic to však nemění na tom, že rodičovský příspěvek náleží za účelem řádné celodenní a osobní péče o nejmladší dítě v rodině, nejvýše však do 4 let věku dítěte. Dosažením věku 4 let dítěte nárok na rodičovský příspěvek zaniká, a to i v případě, že rodič na dítě nevyčerpal celkovou částku rodičovského příspěvku. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka nikdy neplatila nemocenské pojištění, nebylo možné jí stanovit denní vyměřovací základ, a proto neměla možnost volby měsíční výše rodičovského příspěvku. To se změnilo v okamžiku, kdy jí bylo doručeno Individuální informativní sdělení ze dne 22. 12. 2019, č. j. 123619/19/PT (dále též „individuální informativní sdělení“), jímž bylo oznámeno, že se jí od 1. 1. 2020 automaticky navyšuje celková částka rodičovského příspěvku z 220 000 Kč na 300 000 Kč. V tomto sdělení byla upozorněna, že celková částka jí bude vyplácena až do vyčerpání celkové částky, nebo do dovršení 4 let dítěte. Zároveň jí bylo sděleno, že si může měsíční částku rodičovského příspěvku změnit, přičemž maximální měsíční výši rodičovského příspěvku si může navýšit až do výše 10 000 Kč. Žalobkyně nevzala na zřetel nezbytnou zákonnou podmínku pro vyplácení rodičovského příspěvku, kterou je (ne) dovršení věku čtyř let dítěte. Dovršením tohoto věku nárok na rodičovský příspěvek zaniká bez ohledu na to, zda byla celková částka vyčerpána.

[4] Důvodnou neshledal krajský soud ani námitku týkající se odepření možnosti volby výše rodičovského příspěvku ze strany úřadu práce, neboť v předmětném sdělení byla žalobkyni jednoznačně nabídnuta možnost navýšení měsíčního příspěvku až na 10 000 Kč. Přesvědčení žalobkyně, že jí bude vyplácena celá částka rodičovského příspěvku i pokud si nezvýší měsíční sazbu, a to i po dovršení 4 let věku dítěte, nemělo oporu v platné právní úpravě ani v informaci jí zasláné. Úřad práce žalobkyni nesdělil, že jí bude vyplácena celá navýšená částka rodičovského příspěvku, nenavýší-li si měsíční výši příspěvku a nestihne jej tak vybrat do dovršení věku 4 let věku dítěte. Právní předpis navíc správnímu orgánu neukládá povinnost příjemce rodičovského příspěvku předem upozornit na dovršení věku 4 let dítěte, a tím i na ukončení další výplaty rodičovského příspěvku, či na vyčerpání celkové částky rodičovského příspěvku.

III.

[5] Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) v zákonné lhůtě kasační stížnost, a to z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[6] Stěžovatelka namítala, že se soud nesprávným způsobem vypořádal s obsahem individuálního informativního sdělení, v němž ji úřad práce písemně ujistil, že o navýšení celkové částky rodičovského příspěvku není nutné žádat, a že rodičovský příspěvek ji bude nadále vyplácen ve zvolené výši 3 800 Kč měsíčně až do vyčerpání celkové částky nebo do dovršení 4 let věku dítěte, a že si může požádat o navýšení měsíčního příspěvku až na 10 000 Kč. S ohledem na to, že před spojkou *nebo* se nenacházela čárka, tak dle gramatického výkladu je ve větě význam spojky *nebo* spojovací, nikoliv vylučovací. Nelze

pokračování

tak souhlasit se závěrem soudu, že výplata rodičovského příspěvku je ohraničena dovršením 4 let věku dítěte. Správný je závěr, že rodičovský příspěvek bude vyplácen ve zvolené výši až do úplného vyčerpání celkové částky, neboť tato varianta je postavena na roveň první zmíněné. Přestože zákon o státní sociální podpoře hovoří o hranici čtyř let věku dítěte pro výplatu rodičovského příspěvku, nelze odhlédnout od obsahu individuálního informativního sdělení, v němž bylo pro její osobu potvrzeno, že rodičovský příspěvek jí bude vyplácen až do vyčerpání celkové částky, bez ohledu na věk dítěte. Obsahem informativního sdělení se řídila, nelze jí proto klást k tíži, že si měsíční částku rodičovského příspěvku nezvýšila. Pokud krajský soud odkazuje na znění zákona a pomíjí obsah individuálního informativního sdělení, resp. překrucuje jej ve prospěch žalovaného, je zřejmé, že toto pochybení soudu způsobuje zmatečnost a nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku. Z uvedených důvodů stěžovatelka navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

IV.

[7] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že stěžovatelka nijak nekonkretizovala tvrzení o nesprávném posouzení právní otázky soudem a o nesprávném zjištění skutkové podstaty. Právní otázky posuzovaného případu byly posouzeny v souladu s platnou právní úpravou. Z rozsudku krajského soudu rovněž vyplývá, z jakých podkladů správní orgány vycházely. V napadeném rozsudku je rovněž vysvětleno, podle jakých právních předpisů soud postupoval, a v čem jsou tvrzení stěžovatelky lichá. Žalovaný se rovněž vyjádřil ke gramatickému výkladu stěžovatelky ve vztahu ke spojení *nebo*. Postup čerpání příspěvku je výslovně uveden v zákoně o státní sociální podpoře, kde je jednoznačně uvedeno, že nelze připustit čerpání rodičovského příspěvku po dovršení 4 let věku dítěte. Individuální informativní sdělení příslušné ustanovení zákona srozumitelně parafrázuje. Je z něj zřejmý okamžik konce čerpání rodičovského příspěvku, pokud nastane jedna z uvedených eventualit. Naopak z něj nijak nevyplývá možnost volby mezi těmito eventualitami. Žalovaný proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

V.

[8] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[9] Kasační stížnost není důvodná.

[10] Nejvyšší správní soud se předně zabýval namítanou nepřezkoumatelností napadeného rozsudku pro nedostatek důvodů. Pouze je-li napadený rozsudek přezkoumatelný, může Nejvyšší správní soud přistoupit k věcnému hodnocení uplatněných námitek. K tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nedostatku důvodů se v obecné rovině Nejvyšší správní soud mnohokrát vyjádřil (viz např. rozsudky ze dne 4. 12. 2003, čj. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, ze dne 18. 10. 2005, čj. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS, nebo ze dne 14. 7. 2005, čj. 2 Afs 24/2005-44,

č. 689/2005 Sb. NSS). Má-li být soudní rozhodnutí přezkoumatelné, musí z něj být patrné, jaký skutkový stav vzal správní soud za rozhodný, jak uvažil o pro věc zásadních a podstatných skutečnostech, resp. jakým způsobem postupoval při posuzování rozhodných skutečností, proč považuje právní závěry účastníků řízení za nesprávné a z jakých důvodů považuje pro věc zásadní argumentaci účastníků řízení za lichou (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94, ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, a ze dne 11. 4. 2007, sp. zn. I. ÚS 741/06 nebo rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003-130, č. 244/2004 Sb. NSS, ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003-52, ze dne 1. 6. 2005, č. j. 2 Azs 391/2004-62, a ze dne 21. 8. 2008, č. j. 7 As 28/2008-75).

[11] Stěžovatelka k tvrzené nepřezkoumatelnosti namítá, že krajský soud bez rozumného důvodu překroutil obsah individuálního informativního sdělení ve prospěch žalovaného a účelově odkazuje na znění zákona. Nebere v potaz, že stěžovatelka byla sdělením uvedena v omyl. Nedostatečně pak odůvodnil, z jakého důvodu považoval tvrzení stěžovatelky za lichá a mylná. Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že nepřezkoumatelnost není projevem nenaplněné subjektivní představy stěžovatelky o tom, jak by měl být rozsudek odůvodněn, ale objektivní překážkou, která kasačnímu soudu znemožňuje přezkoumat napadené rozhodnutí (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2017, č. j. 3 Azs 69/2016-24, ze dne 27. 9. 2017, č. j. 4 As 146/2017-35). Zrušení rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost je vyhrazeno těm nejzávažnějším vadám rozhodnutí, kdy pro absenci důvodů či pro nesrozumitelnost skutečně nelze rozhodnutí meritorně přezkoumat (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 1. 2013, č. j. 1 Afs 92/2012-45, či ze dne 29. 6. 2017, č. j. 2 As 337/2016-64). Subjektivní nesouhlas stěžovatelky s důvody rozhodnutí nečiní rozhodnutí nepřezkoumatelným.

[12] Krajský soud se v bodech 14 až 16 dostatečným způsobem zabýval jak individuálním informativním sdělením, tak zněním právní úpravy. Osvětlil, z jakého důvodu nelze stěžovatelčiným tvrzením přisvědčit. Ze sdělení je patrný způsob čerpání rodičovského příspěvku, který platné právní úpravě odpovídá. Podrobně vysvětlil, jaké jsou podmínky čerpání, a rovněž zdůraznil, že úřad práce stěžovatelku upozornil na možnost změny výše měsíční částky příspěvku. Současně ze sdělení vyplývá, že výplata rodičovského příspěvku bude ukončena buď vyčerpáním celé částky, nebo dovršením 4 let věku dítěte. Námitka o překroucení obsahu sdělení ve prospěch žalovaného je proto nedůvodná a způsob vypořádání krajským soudem nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku nezakládá. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že z rozsudku jsou seznatelné úvahy krajského soudu, je z něj zřejmé, z jakých důvodů krajský soud považoval žalobní námitky za nedůvodné a liché, a z jakých důvodů žalobu zamítl. Napadený rozsudek krajského soudu proto nedostatkem důvodů netrpí.

[13] Podle § 30 odst. 1 věta první zákona o státní sociální podpoře ve znění účinném od 1. 1. 2020 platí, že rodič, který po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, má nárok na rodičovský příspěvek nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte, a to nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena z důvodu péče o totéž nejmladší dítě v rodině celková částka 300 000 Kč, není-li dále stanoveno jinak (důraz přidán).

pokračování

[14] Jak správně uvedl krajský soud, pro existenci nároku na rodičovský příspěvek je nezbytné, aby nejmladší dítě bylo ve věku do 4 let. Tomu odpovídá i judikatura Nejvyššího správního soudu, která uvádí, že „[j]estliže rodič z objektivních důvodů nemůže osobně celodenně a řádně pečovat o dítě, které je nejmladším dítětem v rodině (např. z důvodu jeho pobytu v nemocnici), rozumí se nejmladším dítětem, které zakládá nárok na rodičovský příspěvek“ (§ 30a odst. 1 zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře), to dítě do čtyř let věku, o které rodič skutečně pečuje.“ (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 7. 2020, č. j. 9 Ads 30/2019-30). Právní předpis neumožňuje jinou interpretaci podmínek trvání nároku na rodičovský příspěvek, než je naplnění jedné z obou v normě uvedených eventualit, přičemž rozhodné je, která z nich nastane dříve. Nelze se dovolávat jiného výkladu, a to ani za předpokladu, že správní orgán před spojku *nebo* ve sdělení nevložil čárku. Z individuálního informativního sdělení jednoznačně vyplývá, že stěžovatelce byl navýšen rodičovský příspěvek, byla poučena o možnosti si měsíční částku rodičovského příspěvku případně změnit. Text sdělení nenasvědčuje tomu, že by byla stěžovatelce dána možnost volby v tom, kdy jí bude výplata příspěvku zastavena, či že by byl rozhodný okamžik, který nastane později (dovršení věku, výplata celé částky). I patrně z tohoto důvodu byla upozorněna na možnost navýšení měsíční částky výplaty rodičovského příspěvku. To, že o celkové zvýšení rodičovského příspěvku na 300 000 Kč nemusí žádat (jak byla rovněž poučena), nemá vliv na případnou žádost o zvýšení měsíční vyplácené částky.

[15] Nelze proto než dospět k závěru, že nárok na rodičovský příspěvek zaniká nejpozději dovršením věku 4 let nejmladšího dítěte, třebaže nedošlo k vyčerpání celkové částky rodičovského příspěvku. Stěžovatelka jednoznačné znění zákona nepopírá. V kasační stížnosti uvádí, že si je vědoma znění zákona, avšak dle jejího názoru byla mylně poučena, že v jejím případě platí jiná pravidla, což dovozuje z významu (dle jejího tvrzení) slučovací spojky *nebo*. K tomu je třeba znovu uvést, že individuální informativní sdělení stěžovatelku neuvedlo v omyl. Ve sdělení bylo výslovně uvedeno: „O toto navýšení celkové částky není nutné žádat, rodičovský příspěvek Vám bude nadále vyplácen ve Vámi zvolené výši, která činí 3 800 Kč měsíčně až do vyčerpání celkové částky nebo do dovršení 4 let dítěte. Měsíční částku rodičovského příspěvku si však můžete v případě zájmu změnit. Jelikož Vám DVZ nebylo možno stanovit, maximální měsíční výše rodičovského příspěvku, kterou můžete volit, se od 1. 1. 2020 pro Vás zvyšuje až na 10 000 Kč.“ (důraz přidán). V předmětném sdělení nebylo konstatováno, že stěžovatelce bude v případě nezvýšení měsíční sazby rodičovského příspěvku doplacena celková výše rodičovského příspěvku i po uplynutí 4 let věku dítěte. Výkladu stěžovatelky, dle kterého není rozhodující dosažení věku 4 let nejmladšího dítěte, jestliže doposud nebyla vyčerpána celková částka rodičovského příspěvku, nelze přisvědčit. Zákonnou podmínkou pro provádění výplaty rodičovského příspěvku je skutečnost, že dítě, na jehož péči je příspěvek vyplácen, dosud nedosáhlo věku 4 let. To, že stěžovatelka nevyužila možnost změny výše měsíční částky, čímž by došlo ke snížení nevyplácené částky rodičovského příspěvku, nelze klást k tíži správním orgánům, o této možnosti byla navíc zřetelně poučena. Neobstojí proto výhrady, které stěžovatelka proti obsahu individuálního informativního sdělení uplatňuje. Individuální informativní sdělení nelze považovat za neurčité jen proto, že podrobně nerekapituluje konkrétní situaci stěžovatelky stran rozsahu vyčerpání celkové částky k určitému datu a neobsahuje podrobný návod, kdy a v jakém rozsahu měsíční částku rodičovského příspěvku případně navýšit, aby to bylo pro stěžovatelku maximálně výhodné. Zcela obstojí, pokud sdělení pracuje

s kategoriemi, které jsou podstatné i pro jiné příjemce tohoto příspěvku, pokud z něj zcela zřetelně vyplývá, že v důsledku změny právní úpravy došlo ke zvýšení celkové částky této dávky, upozornění na možnost zvýšení měsíční částky (včetně horní hranice, na kterou tak lze učinit – zde je pak sdělení zcela individualizované, neboť akcentuje, že stěžovatelce nebylo lze stanovit denní vyměřovací základ), jakož i zcela v souladu s § 30 odst. 1 zákona o státní sociální podpoře upozorňuje na kritéria pro jeho vyplácení (zejména věk nejmladšího dítěte).

[16] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[17] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný měl ve věci úspěch, podle § 60 odst. 2 s. ř. s. mu však právo na náhradu nákladů řízení ve věcech sociální péče nenáleží.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. března 2023

David Hipšr
předseda senátu